

Näringsutskottets utlåtande 2024/25:NU23

Kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass för EU

Sammanfattning

Utskottet har granskat kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass för EU och föreslår att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Utskottet välkomnar kommissionens övergripande strategi att stärka EU:s motståndskraft, produktivitet och innovationsförmåga. Det är enligt utskottets uppfattning viktigt att säkerställa långsiktiga och stabila förutsättningar för näringslivet samt att genomföra den gröna omställningen på ett teknikneutralt och hållbart sätt. Utskottet ser positivt på initiativen för regelförenkling, som bör genomföras utan att urholka krav på kvalitet, säkerhet eller hållbarhet. Minskad administrativ och ekonomisk börda är av stor betydelse för Europas konkurrenskraft. Vidare framhåller utskottet handelspolitikens roll för att diversifiera värdekedjor och minska strategiska beroenden, samtidigt som principerna om öppenhet och frihandel upprätthålls. Utskottet konstaterar även att Europas konkurrenskraft behöver vila på marknadsdrivna lösningar, och att statligt stöd endast bör tillämpas där tydliga behov föreligger för att undvika snedvridning av konkurrensen. Slutligen framhåller utskottet energiförsörjningens betydelse för Europas konkurrenskraft och ser positivt på kommissionens prioritering av stabil, fossilfri och diversifierad energitillgång samt investeringar i energiinfrastruktur. Samtidigt anser utskottet att en teknikneutral energipolitik är avgörande för att stärka industrins konkurrenskraft.

Utlåtandet innehåller fyra motivreservationer (S, V, C, MP) och ett särskilt yttrande (SD).

Granskade dokument

Kommissionens meddelande En konkurrenskraftskompass för EU, (COM(2025) 30).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets granskning5

 Kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass för

 EU5

 Utskottets ställningstagande.....13

Reservationer16

 1. Kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass för

 EU – motiveringen (S).....16

 2. Kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass för

 EU – motiveringen (V)18

 3. Kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass för

 EU – motiveringen (C)19

 4. Kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass för

 EU – motiveringen (MP)21

Särskilt yttrande23

 Kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass för

 EU (SD).....23

Bilaga

Förteckning över granskade dokument24

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass för EU

Riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Reservation 1 (S) – motiveringen

Reservation 2 (V) – motiveringen

Reservation 3 (C) – motiveringen

Reservation 4 (MP) – motiveringen

Stockholm den 8 maj 2025

På näringsutskottets vägnar

Tobias Andersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tobias Andersson (SD), Elisabeth Thand Ringqvist (C), Fredrik Olovsson (S), Mats Green (M), Monica Haider (S), Josef Fransson (SD), Marianne Fundahn (S), Isak From (S), Kjell Jansson (M), Birger Lahti (V), Johnny Svedin (SD), Katarina Luhr (MP), Louise Eklund (L), Angelica Lundberg (SD), Aida Birinxhiku (S), Lili André (KD) och Anna af Sillén (M).

Redogörelse för ärendet

Kommissionen lade den 29 januari 2025 fram ett meddelande om en konkurrenskraftskompass för EU (COM(2025) 30).

Talmannen beslutade den 27 februari 2025 efter samråd med gruppledarna i enlighet med 9 kap. 20 § riksdagsordningen att hänvisa kommissionens meddelande till näringsutskottet för granskning.

Utskottet ska enligt 10 kap. 3 § andra stycket riksdagsordningen lämna utlåtanden till kammaren över de EU-dokument som hänvisas till det.

Den 20 februari 2025 informerade Statsrådsberedningen utskottet på en övergripande nivå om Mario Draghis rapport och konkurrenskraftskompassen.

Den 5 mars 2025 överlämnade Regeringskansliet faktapromemoria 2024/25:FPM16 med anledning av kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass, och den 22 april 2025 hölls en överläggning med Statsrådsberedningen om den preliminära svenska ståndpunkten i faktapromemorian. Vid överläggningen fanns det stöd för den ståndpunkt som regeringen redovisat (prot. 2024/25:30). Avvikande ståndpunkter anmälades av företrädare för Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Utskottets granskning

Kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass för EU

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Jämför motivreservation 1 (S), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP) samt det särskilda yttrandet (SD).

Bakgrund

Den 29 januari 2025 presenterade Europeiska kommissionen ett meddelande om Europas långsiktiga konkurrenskraft (COM(2025) 30). Den s.k. konkurrenskraftskompassen utgör en betydande del av EU:s strategi för att stärka EU:s ekonomiska och industriella konkurrenskraft och bygger bl.a. vidare på två rapporter författade av tidigare italienska premiärministrar – Mario Draghis rapport om EU:s framtida konkurrenskraft och Enrico Lettas rapport om den inre marknaden. Meddelandet syftar bl.a. till att vägleda EU:s politik under de kommande åren och fokuserar på tre huvudsakliga åtgärdsområden och fem horisontella spår som anses vara viktiga för att öka produktivitet, innovation och ekonomisk säkerhet. Genom att integrera energi-, handels- och industripolitik samt förenkla regelverk och stärka den inre marknaden, är kommissionens mål med konkurrenskraftskompassen att skapa en långsiktig strategi för tillväxt och ekonomisk säkerhet.

Meddelandet

Att främja europeisk ekonomisk och industriell konkurrenskraft är en av kommissionens främsta prioriteringar för de politiska riktlinjerna under mandatperioden 2024–2029. I kommissionens arbetsprogram för 2025 (COM(2025) 45) framhålls det att fokus kommer att ligga på att stärka Europas konkurrenskraft, förenkla regelverk och påskynda den gröna omställningen. Kommissionen framhåller behovet av en mer sammanhållen, handlingskraftig och effektiv union för att möta de utmaningar som Europa står inför, inte minst säkerhetspolitiska spänningar, klimatförändringar och ekonomisk konkurrens.

Konkurrenskraftskompassen tar avstamp i de tre grundförutsättningar för ökad konkurrenskraft som identifierats i Mario Draghis rapport om EU:s framtida konkurrenskraft. Utifrån dessa föreslås bl.a. tre åtgärdsområden med tillhörande initiativ för de kommande åren:

- överbrygga innovationsgapet – insatser för att stärka EU:s innovations- och forskningskapacitet och snabbare få ut nya idéer och patent på marknaden
- en gemensam färdplan för konkurrenskraft och utfasning av fossila bränslen – åtgärder som förenar klimatomställningen med industrins konkurrenskraft
- minska strategiska beroenden och öka försörjningstryggheten – initiativ för att diversifiera och säkra tillgången till kritiska råvaror, komponenter och energi.

Det första åtgärdsområdet i konkurrenskraftskompassen fokuserar på investeringar i nya tillväxtmotorer för att stärka EU:s konkurrenskraft bl.a. genom riktade satsningar på framtidsområden där innovation, teknikutveckling och nya marknader kan skapa långsiktig ekonomisk tillväxt. De föreslagna initiativen omfattar flera sektorer, bl.a. livsvetenskap, bioteknik, avancerade material och konkurrenspolitik, och syftar till att skapa bättre förutsättningar för EU:s industri att vara globalt konkurrenskraftig samtidigt som den gröna och digitala omställningen främjas.

Kommissionen framhåller att en moderniserad konkurrenspolitik är betydelsefull för Europas konkurrenskraft. För att möta tekniska och marknadsmässiga förändringar planeras en översyn av riktlinjerna för företagssammanläggningar, tekniköverföring och licensiering, med ökat fokus på innovation och motståndskraft. Syftet är att förenkla reglerna, underlätta tekniksamarbeten och förbättra förutsättningarna för innovation inom EU.

Kommissionen planerar även att utöka användningen av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse (IPCEI) för att främja investeringar inom strategiska sektorer som halvledare, batteriteknik och grön industri.

Det andra åtgärdsområdet i konkurrenskraftskompassen handlar om att integrera EU:s energi- och klimatpolitik med industri-, handels- och konkurrenspolitik för att säkerställa att EU:s omställning till en fossilfri ekonomi även stärker den ekonomiska konkurrenskraften. I kompassen lyfter kommissionen fram flera initiativ som syftar till att skapa tydliga ramverk, minska energikostnader och stärka EU:s industriella kapacitet.

Därtill aviserar kommissionen att den avser att lägga fram en rättsakt om påskyndad utfasning av fossila bränslen i industrin, vilken förväntas presenteras under det fjärde kvartalet 2025. Dessutom framhåller kommissionen att en färdplan för lagliga åtgärder för att få importen av rysk energi att upphöra inom EU också kommer att läggas fram.

Det tredje åtgärdsområdet i konkurrenskraftskompassen fokuserar på EU:s relationer med omvärlden – handelspolitik och globala partnerskap – som verktyg för konkurrenskraft. Kommissionen anser att EU bör sträva efter att utnyttja sitt omfattande nätverk av handelsavtal och ingå nya strategiska samarbeten för att diversifiera och trygga leveranskedjorna. Inom ramen för detta aviserar kommissionen att den under det andra eller tredje kvartalet 2025 avser att presentera ett initiativ om en plattform för gemensamma inköp av

kritiska råvaror. Därutöver handlar åtgärdsområdet främst om kommissionens syn på vikten av att integrera handelspolitiska och säkerhetsmässiga överväganden i näringspolitiken, särskilt mot bakgrund av geopolitiska spänningar och ökad konkurrens om strategiska resurser.

Dessa tre huvudområden kompletteras av fem horisontella spår som bedöms nödvändiga för att stärka konkurrenskraften brett i alla sektorer. De fem stödjande fokusområdena är

- förenklade regler och minskad regelbörda (snabbare processer och större flexibilitet i regelverket)
- en fördjupad och fungerande inre marknad (undanröja hinder och bättre utnyttja stordriftsfördelarna, inklusive gradvis integrering av kandidatländer)
- finansiering genom en spar- och investeringsunion samt omprioriteringar i EU-budgeten (mobilisera kapital för investeringar i bl.a. grön och digital omställning)
- kompetens och jobb av hög kvalitet med social rättvisa (säkerställa att arbetskraften har rätt färdigheter för framtidens ekonomi och att omställningen blir rättvis)
- bättre samordning av politiken på EU-nivå och nationell nivå (effektivare styrning och uppföljning av reformer).

Kommissionen avser att låta konkurrenskraftskompassen genomsyra sitt arbete under hela mandatperioden 2024–2029. Vissa av de föreslagna åtgärderna i kompassen har redan lagts fram medan andra är mer långsiktiga och lär presenteras i ett senare skede. Framstegen kommer att övervakas och redovisas årligen, bl.a. genom den årliga rapporten om den inre marknaden och konkurrenskraften.

Pågående arbete

Insatser för att stärka EU:s innovations- och forskningskapacitet samt investera i nya tillväxtmotorer

Inom ramen för det första åtgärdsområdet har kommissionen hittills presenterat en handlingsplan i form av ett meddelande:

- Europeisk handlingsplan för stål och metaller, COM(2025) 125

Den 19 mars 2025 presenterade kommissionen en handlingsplan för stål- och metallindustrin för att stärka konkurrenskraften, påskynda klimatomställningen och säkra tillgången till strategiska material. Åtgärderna omfattar bl.a. riktade statsstöd, statsstödsinstrument och långsiktiga elavtal (s.k. PPA), investeringar i grön vätgas och vägledning för differenskontrakt för koldioxid. Kommissionen föreslår även att gränsjusteringsmekanismen för koldioxid (CBAM) förstärks och utvidgas och aviserar nya handelsskyddsåtgärder. Kommissionen vill även främja återvinning genom krav på

återvunnet innehåll och minska exporten av metallskrot. Ett särskilt pilotprogram för utfasning av fossila bränslen inom industrin lanseras 2025.

Åtgärder som förenar klimatomställningen med industrins konkurrenskraft

Inom ramen för det andra åtgärdsområdet har kommissionen hittills presenterat tre olika initiativ i form av meddelanden:

- Handlingsplan för överkomliga energipriser, COM(2025) 79
- Handlingsplan för ren industri, COM(2025) 85
- Handlingsplan för fordonsindustrin, COM(2025) 95

Den 26 februari 2025 lade kommissionen fram en handlingsplan för energipriser (COM(2025) 79) med syfte att sänka energikostnaderna, stärka effektiviteten och säkerställa tillgången till prisvärd, ren energi. En betydande del av planen är att fullborda den inre energimarknaden och genomföra åtgärder inom ramen för energunionen och REPowerEU, i syfte att minska beroendet av rysk energi.

Kommissionen framhåller betydelsen av att bryta kopplingen mellan fossila bränslen och energipriser, bl.a. genom elmarknadsreformer, ökad användning av långtidsavtal och förenklade tillståndprocesser för elnät och förnybar energi. Även energieffektivisering lyfts fram som en viktig åtgärd, med stöd till små och medelstora företag genom t.ex. riktlinjer, garantifonder och pilotprogram i samarbete med Europeiska investeringsbanken.

För att förbättra energiförsörjningen aviserar kommissionen ett fördjupat samarbete med pålitliga leverantörer av flytande naturgas (LNG), vägledning för icke-fossila kapacitetsmekanismer samt klargöranden i statsstödsreglerna.

Den 26 februari 2025 lade kommissionen fram en handlingsplan (COM(2025) 85) som syftar till att förena klimatpolitik och konkurrenskraft i en gemensam strategi. Planen syftar till att påskynda klimatomställningen i industrin, främja återindustrialisering och stärka innovationsförmågan. Enligt kommissionen är en stark industri även en säkerhetspolitisk fråga i en tid av global resurskonkurrens.

Handlingsplanen bygger på sex prioriterade drivkrafter för näringslivet:

1. prisvärd energi
2. efterfrågan på ren teknik
3. finansiering
4. cirkulär ekonomi och råvaruförsörjning
5. globala marknader
6. kompetensförsörjning.

Den innefattar även åtgärder för att minska regelbördan och främja digitalisering. Därtill lyfts prisvärd energi och investeringar i elektrifiering fram som betydande faktorer. Vidare avser kommissionen att införa hållbarhets- och konkurrenskraftskriterier i upphandlingar samt se över upphandlingsdirektiven för att främja marknader för klimatneutrala produkter.

För att mobilisera kapital föreslås förstärkningar av InvestEU, innovationsfonden och andra garantimekanismer. Ett nytt initiativ, TechEU, ska främja investeringar i banbrytande teknik, bl.a. AI, halvledare och grön teknologi.

I handlingsplanen aviserar kommissionen även införandet av ett nytt ramverk för statligt stöd inom ren industri och andra former av stöd. En betydande del i detta ramverk anses vara att anpassa regelverket för statligt stöd så att nationella satsningar på grön industri kan godkännas snabbare och i större omfattning. Kommissionen anger att det ska leda till förenklade och flexibla statsstödsregler för nödvändiga investeringar i exempelvis förnybar energi, industrins koldioxidminskning och bygga ut tillverkning av ren teknik. Målet är att möjliggöra snabbare godkännande av statliga stöd som är proportionerliga och inte tränger ut privat kapital, särskilt för projekt som identifierats som strategiska på EU-nivå.

Den 5 mars 2025 lade kommissionen fram en handlingsplan (COM(2025) 95) med syfte att stärka EU:s fordonsindustri och stödja övergången till ren mobilitet och digitalisering. Planen omfattar bl.a. insatser för att främja självkörande fordon, infrastruktur för nollutsläppsfordon, strategisk tillgång till batterikomponenter och återvinning, samt handels- och säkerhetsåtgärder mot snedvriden konkurrens.

Initiativ för att diversifiera och säkra tillgången till kritiska råvaror, komponenter och energi

Det tredje åtgärdsområdet i konkurrenskraftskompassen fokuserar på EU:s relationer med omvärlden – handelspolitik och globala partnerskap – som verktyg för konkurrenskraft. Kommissionen anser att EU bör sträva efter att utnyttja sitt omfattande nätverk av handelsavtal och ingå nya strategiska samarbeten för att diversifiera och trygga leveranskedjorna.

För att minska beroendet av enskilda länder eller leverantörer vill kommissionen stärka Europas ekonomiska försörjningstrygghet. Detta omfattar bl.a. att säkerställa tillgången till kritiska råvaror, energi och ny teknik genom fördjupade handelsrelationer och strategiska partnerskap.

Kommissionen föreslår flera åtgärder för att minska EU:s beroenden och trygga tillgången till kritiska råvaror, energi och teknik. Dessa åtgärder bygger på strategiska handelsavtal, fördjupade partnerskap samt ny lagstiftning, bl.a. om offentlig upphandling i nyckelsektorer. Syftet är att främja europeisk industriell kapacitet och minska sårbarhet i värdekedjorna. Kommissionen lyfter också fram behovet av att motverka snedvriden konkurrens genom att använda bl.a. CBAM, investeringsprövning och regler om utländska subventioner.

Vidare framhåller kommissionen betydelsen av cirkulär ekonomi och återvinning för att minska beroendet av importerade råvaror. Genom förordningen om kritiska råvaror samt föreslagna reformer av avfalls- och kemikalie-

lagstiftningen ska återvinningen öka. Målet är att minst 25 % av materialbehovet inom EU ska täckas av återvunnet material. Exportrestriktioner för vissa sekundära råvaror föreslås också för att skydda europeiska värdekedjor.

De horisontella spåren

Utöver de tre åtgärdsområdena presenterar kommissionen i konkurrenskraftskompassen flera horisontella insatsområden – bl.a. lyfter kommissionen fram betydelsen av regelförenklingar för företag. Framför allt handlar det om tre initiativ som kommissionen hittills har presenterat i form av ett meddelande och två rättsakter:

- Ett enklare och snabbare Europa: Meddelande om genomförande och förenklingar, COM(2025) 47
- Första omnibuspaketet om hållbarhet, COM(2025) 80 och COM(2025) 81

I Ett enklare och snabbare Europa: Meddelande om genomförande och förenkling (COM(2025) 47) lägger kommissionen fram en genomgripande handlingsplan för att lätta på den administrativa bördan för bl.a. företag och myndigheter. Målet är att minska rapporteringskraven med 25 procent generellt och upp till 35 procent för små och medelstora företag. Kommissionen framhåller att förenklingarna inte ska urholka EU:s standarder utan tvärtom bidra till effektivare regelverk.

Planen omfattar bl.a. ett ökat samarbete mellan kommissionen och medlemsstaterna för att motverka överimplementering, en förbättrad konsekvensbedömning av lagstiftningsförslag samt insatser för att förenkla befintlig lagstiftning. Europaparlamentet och rådet uppmanas också att beakta de administrativa konsekvenserna vid ändringar av kommissionens förslag.

De föreslagna ändringarna i direktiven om hållbarhetsrapportering och tillbörlig aktsamhet (COM(2025) 80 och COM(2025) 81) utgör kärnan i det första s.k. omnibuspaketet, som syftar till att minska den administrativa bördan för företag. Förslagen innebär bl.a. att vissa rapporteringskrav skjuts upp, att tröskelvärden harmoniseras mellan hållbarhetsrapportering (CSRD) och tillbörliga aktsamhetsplikter för företag (CSDDD) samt att det införs en tydligare struktur för vilka företag som omfattas av reglerna.

Inom ramen för CSRD undantas företag med färre än 1 000 anställda från obligatorisk rapportering, oavsett omsättning eller balansomslutning. För övriga företag senareläggs tillämpningen, och en proportionell standard för frivillig rapportering föreslås.

När det gäller CSDDD föreslår kommissionen att kraven på tillbörlig aktsamhet begränsas till direkta leverantörer. Granskning behöver som huvudregel endast genomföras vart femte år, med undantag för högriskleverantörer. Införandet av nationell lagstiftning och dess tillämpning föreslås skjutas upp ett år.

För att minska indirekta effekter för små leverantörer – de s.k. nedsippningseffekterna – aviserar kommissionen särskilda åtgärder. Därtill föreslås

ändringar i redovisnings- och revisionsdirektiven för att förenkla rapporteringskraven ytterligare och minska överflödiga detaljer.

Regeringens faktapromemoria

Den 5 mars 2025 överlämnade Regeringskansliet med anledning av kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass i EU faktapromemoria 2024/25:FPM16 till riksdagen. Av regeringens preliminära ståndpunkt som redovisas i promemorian framgår följande:

Regeringen välkomnar kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass för EU. EU behöver stärka konkurrenskraften för att säkerställa en positiv utveckling för tillväxt, handel och jobb i unionen samt för att klara klimatomställningen. Ökad tillväxt är också en förutsättning för Europas säkerhet i en alltmer utmanande omvärld.

Som utgångspunkt anser regeringen att stärkt produktivitet och goda ramvillkor är förutsättningar för EU:s konkurrenskraft. Regeringen verkar för att fortsätta åtgärder på konkurrenskraftsområdet fokuserar på en fördjupad inre marknad genom bl.a. ökad efterlevnad, borttagande av handelshinder för tjänster, regelförenkling och minskad regelbörda för företag, ökad öppenhet, regelbaserad handel och nya frihandelsavtal.

Regeringen välkomnar att kompassen lägger stor vikt vid att accelerera digitaliseringen och vid utveckling och användning av AI för att lyfta Europas innovation och produktivitet. Detta är av betydelse för att EU ska kunna hänga med i den alltmer tuffa globala konkurrensen. Regeringen anser därför att det är centralt att accelerera utvecklingen. Regeringen välkomnar att Sverige av det gemensamma företaget för ett europeiskt högpresterande datorsystem (EuroHPC) nyligen valdes ut som värdland för en av sju europeiska AI-fabriker. Vidare anser regeringen att entreprenörskap, forskning och innovation är viktiga faktorer för ökad produktivitet och konkurrenskraft. Förutsättningarna för forskning, innovation och kommersialisering behöver stärkas genom bl.a. förbättrad användning av immateriella tillgångar som patent, liksom förbättrade förutsättningar för startups och scaleups att etablera sig och växa i Europa samt ökat fokus på kommersialisering av forskning och innovation inom strategisk teknik.

Regeringen verkar för minskad detaljreglering och att värna utrymmet för social dialog så att arbetsmarknadens parter, på EU-nivå och nationell nivå ges möjlighet att hitta passande villkor och underlätta omställning. Regeringen menar att bristen på utbildad och kompetent arbetskraft delvis kan lösas genom att öka andelen kvinnor i avlönat arbete. Ett ökat arbetskraftsdeltagande för kvinnor gynnar de enskilda medlemsstaternas tillväxt.

Regeringen anser att alla länder i unionen ska leva upp till målet om att investera 3 procent av BNP i forskning och innovation och ser därför positivt på att kommissionen i kompassen framhåller att den kommer att fokusera på strategiska prioriteringar, stärka det europeiska forskningsområdet och främja samarbete mellan universitet och näringsliv.

Regeringen delar bedömning i kompassen att höga energipriser är ett strukturellt problem för Europas konkurrenskraft. Fossila bränslen måste fasas ut och tillgången till stabil och fossilfri energi öka. Regeringen anser att det är viktigt med en teknikneutral ansats, där både förnybart och kärnkraft lyfts fram för att möta EU:s ambitiösa klimatmål och för att stärka Europas konkurrenskraft.

Regeringen anser vidare att den gröna omställningen behöver utgöra en motor för EU:s konkurrenskraft. För att uppnå EU:s höga ambitioner behöver de övergripande målsättningarna inom klimat- och miljöpolitiken ligga fast. Klimat- och miljöpolitiken möjliggör en modern europeisk konkurrenskraftig industri genom ett hållbart nyttjande av europeiska naturresurser som samtidigt bidrar till en ökad beredskap.

Regeringen instämmer i att EU behöver minska problematiska strategiska beroenden avseende bl.a. energi och vissa kritiska råmaterial för att stärka sin ekonomiska säkerhet. Det är dock centralt att detta görs på ett sätt som inte negativt påverkar konkurrenskraften för andra sektorer och samhällsberedskapen såsom tillgången till rent vatten och högkvalitativa livsmedel. Marknadsorienterade lösningar, inklusive nya frihandelsavtal, bör så långt som möjligt sökas för att begränsa dessa beroenden.

Regeringen delar kommissionens bild i kompassen att Europa behöver ta ett större ansvar för sin säkerhet. Den huvudsakliga vägen för att säkra Europas trygghet är att medlemsstaterna investerar tillräckligt i nationellt försvar genom sina nationella försvarsbudgetar. Detta kräver omprioriteringar. Vidare är åtgärder för att öka privat kapital i försvarsindustrin centralt. ESG-kriterier och riktlinjer som hindrar investerare från att investera i försvarssektorn kan försämra försvarsindustrins investeringsförmåga och i förlängningen försvarets tillväxt. EU kan stärka försvarsindustrins konkurrenskraft genom harmonisering av krav och förenkling av regelverk, liksom genom åtgärder för att underlätta samarbeten inom forskning och innovation.

Regeringen konstaterar att det kommer att krävas stora investeringar för att möjliggöra den gröna och digitala omställningen. Regeringen anser att det fortsatt i huvudsak är privat kapital som behövs och välkomnar att konkurrenskraftskompassen understryker behovet av att mobilisera mer privat kapital vid sidan av offentliga investeringar. Regeringen välkomnar därför att kompassen betonar behovet av att fördjupa EU:s kapitalmarknader.

Regeringen anser att konkurrenspolitiken och konkurrenstillsynen även fortsättningsvis bör baseras på de grundläggande principerna om att konkurrens skapar incitament för företag att vara innovativa och bli mer effektiva, att den leder till lägre priser och högre kvalitet på produkter och tjänster och i förlängningen till produktivitet och tillväxt. Detta kan bidra till att understödja andra för EU viktiga mål. Regeringen kommer att analysera de aviserade åtgärderna inom konkurrensområdet när närmare information om innehållet har framkommit.

Regeringen anser att det är effektiv konkurrens som gör företag konkurrenskraftiga och inte subventioner. Vidare anser regeringen att stöd till företag inte är en generell eller långsiktigt hållbar lösning. Därtill anser regeringen att stöd, oavsett dess finansieringskälla, inte ska gå till etablerade bearbetnings- eller tillverkningsprocesser, eftersom det riskerar att motverka den nödvändiga omställningen av ekonomin. Stöd kan i stället vara motiverat om det hanterar ett tydligt marknadsmisslyckande som inte kan åtgärdas på ett mer effektivt sätt. Det kan framför allt handla om att främja utveckling av innovativ teknik för exempelvis grön omställning. Sveriges budgetrestriktiva linje ligger fast och det är viktigt att eventuella stöd inte tränger undan privat finansiering eller ökar den allmänna stödnivån inom EU.

Regeringen förespråkar en återgång till ett strikt statsstödsregelverk och kontroll. Ett sådant regelverk bör tillåta stöd endast där tydliga marknadsmisslyckanden föreligger. Det skulle framför allt kunna handla om utveckling av innovation för grön eller digital omställning. Det är

viktigt att regelverket är evidensbaserat, målinriktat och proportionerligt. Regeringen anser att en vidlyftig statsstödsregim är skadlig för den inre marknaden och leder till en statsstödskaoplöppning såväl mellan medlemsstater som med tredjeländ.

Långtidsbudgeten och den politik den finansierar behöver en enklare struktur, få tematiska områden och färre program. Detta för att skapa ändamålsenlig beredskap, flexibilitet och handlingsberedskap i en föränderlig värld, till exempel för att hantera kriser och säkerställa gränsskydd. En reformerad struktur behöver vara förenlig med bindande tak.

Fördelningen av befogenheter mellan nationell och EU-nivå som framgår av fördragen ska värnas i genomförandet av kompassen. Regeringen anser slutligen att det finns många nödvändiga politiska reformer och åtgärder som behöver genomföras i medlemsstaterna och inte kan överlåtas till EU. Det handlar t.ex. om förenkling av nationella regelverk, reformer av pensionssystem, utbildning och åtgärder på arbetsmarknadsområdet.

Utskottets ställningstagande

Som det redogjorts för i detta utlåtande innehåller kommissionens konkurrenskraftskompass en långsiktig strategi för att stärka EU:s ekonomiska motståndskraft, produktivitet och innovationsförmåga. Syftet är att anpassa unionens politik till ett nytt geopolitiskt och ekonomiskt läge och säkerställa förutsättningarna för hållbar tillväxt. Den konkurrenskraftiga omställningen framhålls som en nyckel för att uppnå unionens gröna och digitala mål, samtidigt som investeringar i strategisk teknik och kompetensförsörjning prioriteras.

I meddelandet lyfter kommissionen fram behovet av strukturella reformer och strategiska investeringar för att möta utmaningar kopplade till klimatomställningen, geopolitisk osäkerhet och ökad global konkurrens. Kommissionen framhåller betydelsen av att främja ett företagsklimat som möjliggör innovation, ökad produktivitet och teknikutveckling. För att uppnå detta föreslås bl.a. åtgärder för att stärka utbildningssystem och forskning samt underlätta investeringar i grön och digital infrastruktur. Kommissionen framhåller även att förenkling av regelverk och minskad administrativ börda för företag är viktiga verktyg för att stärka konkurrenskraften. Utskottet vill i detta sammanhang understryka vikten av långsiktiga och stabila förutsättningar för företag att investera i omställning, innovation och teknikutveckling. Därtill vill utskottet framhålla att omställningen till en mer resurseffektiv och hållbar ekonomi kan bidra till att stärka EU:s industriella konkurrenskraft. I detta sammanhang är det av vikt att den gröna omställningen genomförs på ett sätt som skapar förutsägbarhet och stabilitet för näringslivet. En teknikneutral ansats bör tillämpas för att möjliggöra investeringar i olika fossilfria lösningar, och ett hållbart nyttjande av europeiska naturresurser kan, om det sker på ett ansvarsfullt sätt, bidra till ökad försörjningsberedskap och långsiktig ekonomisk motståndskraft.

Regelverkens förutsebarhet och tydlighet är av avgörande betydelse för näringslivets investeringsvilja och konkurrenskraft. Det är enligt utskottets uppfattning viktigt att de initiativ som syftar till att förenkla och harmonisera regelverken inom den inre marknaden genomförs på ett sätt som upprätthåller högt ställda krav på kvalitet, säkerhet och långsiktig hållbarhet. Utskottet ser positivt på att kommissionen lagt fram konkreta förslag inom ramen för ett första förenklingspaket (s.k. omnibuspaket). En minskad administrativ och ekonomisk börda för företag är av stor betydelse för att stärka Europas konkurrenskraft. Det är enligt utskottets mening angeläget att förenklingsarbetet fokuserar på de mest verkningsfulla åtgärderna, att regler utformas ändamålsenligt och proportionerligt och att företag ges möjlighet att fokusera på sina kärnverksamheter snarare än rapporteringskrav och byråkratiska processer. Ett sammanhållet och effektivt förenklingsarbete kan därmed bidra till ökad produktivitet och tillväxt inom unionen, särskilt för små och medelstora företag som ofta påverkas oproportionerligt mycket av komplexa regelverk.

Vidare vill utskottet framhålla handelspolitikens strategiska betydelse för EU:s långsiktiga konkurrenskraft. En öppen och regelbaserad handel utgör en grundpelare för ekonomisk tillväxt, teknikutveckling och försörjningsberedskap. I en tid av ökade geopolitiska spänningar och globala störningar är det angeläget att EU stärker sin ekonomiska säkerhet genom diversifierade handelsrelationer och minskad sårbarhet i strategiska värdekedjor. Utskottet ser positivt på att kommissionen aviserar åtgärder för att slutföra och uppdatera frihandelsavtal och att ingå riktade partnerskap för tillgång till kritiska råmaterial och grön teknik. Det är samtidigt viktigt att dessa initiativ utformas så att de stärker den europeiska industrins konkurrensförmåga utan att leda till protektionism eller försämrad tillgång till viktiga samhällsresurser. Handelspolitiken bör fortsatt utgå från multilaterala principer, samtidigt som EU ges förutsättningar att hantera strategiska beroenden och skydda kritiska sektorer där det är motiverat. I detta sammanhang vill utskottet framhålla vikten av att försörjningstryggheten inte enbart säkerställs genom inhemsk produktion, utan även genom robusta och diversifierade internationella värdekedjor.

Kommissionen framhåller även vikten av att främja ett företagsklimat som möjliggör innovation, ökad produktivitet och teknikutveckling. För att uppnå detta föreslås bl.a. åtgärder för att fördjupa kapitalmarknadsunionen. Utskottet vill framhålla att goda förutsättningar för privata investeringar är avgörande för att främja ett konkurrenskraftigt företagsklimat. Därför anser utskottet att kapitalmarknadsunionens fortsatta fördjupning bör ges särskild prioritet. Vidare konstaterar utskottet att en effektiv konkurrenspolitik och ett förutsägbart regelverk är viktiga förutsättningar för att skapa en sund investeringsmiljö. I detta sammanhang anser utskottet att det är angeläget att konkurrensrätten fortsatt baseras på de grundläggande principerna om öppen marknad, innovation och konsumentskydd. Därtill anser utskottet att forskning, innovation och ett förbättrat utnyttjande av immateriella tillgångar

är viktiga för att EU ska kunna möta konkurrenstrycket från tredjeländer. Det kräver ett effektivt innovationssystem, förbättrade villkor för kommersialisering samt bättre möjligheter för startup- och scaleup-företag att växa inom unionen.

Kommissionens aviserade översyner, bl.a. av riktlinjerna för tekniköverföring och tillämpningen av förordningen om digitala marknader är viktiga steg i rätt riktning. Samtidigt vill utskottet mot denna bakgrund framhålla att en konkurrenskraftig industriell utveckling i första hand bör baseras på marknadsdrivna lösningar. Statligt stöd bör inte utgöra ett generellt verktyg för att stödja etablerad tillverkningsverksamhet. Det är enligt utskottets uppfattning inte långsiktigt hållbart att öka beroendet av offentliga subventioner. Tvärtom riskerar detta att snedvrider konkurrensen, leda till kapploppning mellan medlemsstater och undergräva den inre marknadens funktions sätt. Det är därför angeläget att EU:s statsstödsregelverk fortsatt vilar på principerna om proportionalitet, effektivitet och konkurrensneutralitet, där offentligt stöd endast används där det finns ett tydligt definierat behov.

Vidare anser utskottet att energiförsörjning och energipriser är strukturella faktorer som påverkar Europas konkurrenskraft i grunden. Kommissionens fokus på energisäkerhet, diversifiering av energikällor och tillgång till stabil och fossilfri el är därför välgrundade prioriteringar. En teknikneutral energipolitik, där såväl kärnkraft som förnybara energikällor har en plats, är enligt utskottets mening avgörande för att säkerställa både konkurrenskraft och klimatmål. Särskild vikt bör fästas vid åtgärder som kortar tillståndstider och möjliggör investeringar i ny energiinfrastruktur.

Avslutningsvis vill utskottet framhålla att EU:s konkurrenskraft inte kan stärkas genom ökad centralstyrning eller detaljerad reglering på områden som ligger nära medlemsstaternas kompetens. Respekt för subsidiaritetsprincipen och ett tydligt ansvarstagande på nationell nivå är en förutsättning för att politiken ska få legitimitet och långsiktig verkan.

Därmed förordar utskottet att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Reservationer

1. Kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass för EU – motiveringen (S)

av Fredrik Olovsson (S), Monica Haider (S), Marianne Fundahn (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Ställningstagande

Som det redogjorts för i detta utlåtande innehåller kommissionens konkurrenskraftskompass en långsiktig strategi för att stärka EU:s ekonomiska motståndskraft, produktivitet och innovationsförmåga. Syftet är att anpassa unionens politik till ett nytt geopolitiskt och ekonomiskt läge och säkerställa förutsättningarna för hållbar tillväxt. Den konkurrenskraftiga omställningen framhålls som en nyckel för att uppnå unionens gröna och digitala mål, samtidigt som investeringar i strategisk teknik och kompetensförsörjning prioriteras.

Vi välkomnar kommissionens ambitioner att stärka EU:s konkurrenskraft och skapa bättre villkor för investeringar och innovationskraft i hela unionen. Samtidigt vill vi betona att detta arbete behöver ske parallellt med, och inte i motsättning till, den fastställda klimat- och miljölagstiftningen. Den gröna omställningen är en motor för framtidens konkurrenskraft, och den får inte bromsas genom regelförenklingar som urholkar centrala miljö- eller klimatkrav.

Vi vill i detta sammanhang även framhålla att framtidens industriella konkurrenskraft förutsätter långsiktiga investeringar i grön teknik, elektrifiering och cirkulära affärsmodeller. Offentliga satsningar i infrastruktur och forskning måste stödja industrins omställning, inte minst i form av en ökad tillgång till fossilfri energi, grön vätgas och effektiv resursanvändning. Här har Sverige, med sin starka basindustri och sina högteknologiska innovationsmiljöer, goda förutsättningar att ta en ledande roll. För att dessa förutsättningar ska bestå behöver politiken skapa stabila spelregler för investeringar och undvika förändringar som skapar osäkerhet på marknaden. Därtill vill vi framhålla att det inte enbart är produktionskapaciteten som är av betydelse, utan även leveranssäkerheten och den totala kostnaden för elförsörjning till industri och hushåll. För att undvika flaskhalsar och möjliggöra utbyggnad av fossilfri elproduktion krävs investeringar i transmissionsnät och elinfrastruktur. Det är därför nödvändigt att även nationella åtgärder och EU-samarbete fokuserar på att förbättra förutsättningarna för en stabil, prisvärd och hållbar elförsörjning.

Vi anser även att handelspolitikens strategiska betydelse för EU:s långsiktiga konkurrenskraft bör innehålla en tydlig strategi för rättvis handel. Den globala ekonomin behöver vara baserad på principer om hållbarhet,

arbetstagares rättigheter och respekt för internationella åtaganden. Rättvis handel är ett medel för både global utveckling och tryggare villkor för den europeiska industrin. Vidare anser vi att handelspolitiken bör användas som ett verktyg för att främja grön teknik och minska beroendet av fossila resurser. Därtill bör den utformas utifrån en ansats som främjar jämlika och konkurrenskraftiga samhällen. Vi anser att målet för EU:s handelspolitik bör vara en fri, hållbar och rättvis handel. Det innebär att EU bör driva på för en politik där handel, utvecklingssamarbete och ett starkt skydd för arbetstagares rättigheter såväl som höga klimatambitioner är samstämmiga och stöder varandra.

När det gäller Europas strategiska beroenden ser vi ett behov av att minska sårbarheten i försörjningskedjorna, särskilt inom områden som energi, kritiska råvaror och ny teknik. Geopolitiska spänningar och globala störningar har visat att EU behöver stärka sin motståndskraft genom att bygga upp mer diversifierade och cirkulära värdekedjor, investera i återvinning och främja en ökad självförsörjning där det är möjligt. Samtidigt behöver EU fortsätta vara öppet för internationell handel. Minskat beroende får inte bli ett argument för protektionism, utan bör kombineras med strategiska partnerskap och en handelspolitik som främjar grön teknik och hållbar utveckling. Vi anser även att insatser för att stärka försörjningstryggheten behöver kombineras med en industri- och innovationspolitik som investerar i gröna framtidsbranscher och stärker EU:s teknologiska suveränitet. Strategiska partnerskap, främjande av cirkulära flöden och ökad återvinning inom unionen är viktiga byggstenar för att minska importberoendet utan att isolera EU från omvärlden.

Forskning och innovation är grundpelare i EU:s ekonomiska utveckling. Vi ser därför positivt på att kommissionen lyfter vikten av ökade investeringar i strategisk forskning och samarbete mellan akademi och näringsliv. Samtidigt menar vi att mer behöver göras för att säkerställa att dessa investeringar faktiskt kommer den gröna omställningen till del. Vi anser också att innovationsstöden i högre grad bör inriktas mot små och medelstora företag, vars utvecklingskraft ofta hämmas av snåriga regelverk och otillräcklig tillgång till kapital.

När det gäller Europas strategiska motståndskraft, inklusive dess ekonomiska och industriella kapacitet, vill vi framhålla betydelsen av långsiktiga satsningar inom säkerhet och försvar. Dessa investeringar kan inte enbart finansieras genom omprioriteringar i befintliga budgetar. Därför menar vi att möjligheterna till ett ökat nationellt skatteuttag bör beaktas som en del i att säkerställa finansieringen av nödvändiga satsningar för Europas säkerhet och konkurrenskraft.

Slutligen vill vi framhålla den svenska skogens avgörande roll för såväl den biologiska mångfalden som bioekonomin. Den nationella kompetensen för skogspolitiken behöver respekteras, och skogens klimatnytta behöver erkännas som en strategisk tillgång i EU:s klimatarbete. Bioekonomins potential för grön industriell utveckling behöver stärkas, inte försvagas.

Mot denna bakgrund menar vi att en politik för konkurrenskraft inte får reduceras till en fråga om avreglering eller ensidiga industrisatsningar. I stället bör unionens konkurrensförmåga byggas på innovation, social hållbarhet och en snabb men rättvis klimatomställning.

Därmed föreslår vi att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

2. Kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass för EU – motiveringen (V)

av Birger Lahti (V).

Ställningstagande

Som det redogjorts för i detta utlåtande innehåller kommissionens konkurrenskraftskompass en långsiktig strategi för att stärka EU:s ekonomiska motståndskraft, produktivitet och innovationsförmåga. Syftet är att anpassa unionens politik till ett nytt geopolitiskt och ekonomiskt läge och säkerställa förutsättningarna för hållbar tillväxt. Den konkurrenskraftiga omställningen framhålls som en nyckel för att uppnå unionens gröna och digitala mål, samtidigt som investeringar i strategisk teknik och kompetensförsörjning prioriteras.

Jag vill inledningsvis framhålla att konkurrenskraft inte får ses som ett mål i sig. En långsiktigt hållbar och rättvis ekonomi kräver att miljöhänsyn, sociala rättigheter, arbetstagarrättigheter och jämlika förutsättningar vägs in i varje del av den ekonomiska politiken. Därför menar jag att kommissionens idéer till en samlad konkurrenskraftskompass är alltför ensidigt fokuserade på avreglering och företagens villkor, och brister i att erkänna behovet av en rättvis omställning som omfattar hela samhället.

En hållbar ekonomi förutsätter att den gröna omställningen görs med respekt för både miljön och människors rättigheter. Jag ser med oro på att flera av kommissionens initiativ riskerar att undergräva centrala miljökrav, särskilt genom det föreslagna arbetet med regelförenklingar inom energi, tillståndprocesser och hållbarhetsrapportering. En urvattning av dessa regelverk riskerar att försvaga omställningstakten och öka trycket på redan sårbara miljöer.

Konkurrenskraft bör inte skapas genom sänkta standarder eller minskade sociala åtaganden, utan genom investeringar i ett starkt samhälle med jämlika villkor, trygga anställningar och hög utbildningsnivå. Jag efterlyser därför större fokus på offentliga investeringar i energiomställning, kollektivtrafik, grön teknik och regional utveckling. En rättvis omställning kräver också att arbetstagarnas rättigheter garanteras och att facklig organisering främjas – något som ges alltför lite utrymme i kommissionens strategi.

Vidare anser jag att statliga stöd bör användas för att möjliggöra viktiga samhällsinvesteringar i fossilfri industri, förnybar energi och ny teknik – särskilt inom sektorer där marknaden inte på egen hand levererar den nödvändiga omställningen. Jag ser positivt på att kommissionen öppnar för en

handlingsplan för ren industri, men denna behöver tydligt rikta in sig på att minska utsläppen, skapa sysselsättning och stärka klimaträttvisan.

När det gäller handelspolitikens strategiska betydelse menar jag att politiken i högre grad behöver utformas för att stärka global rättvisa, miljöhänsyn och demokratiska rättigheter. EU:s handelsrelationer bör omfatta bindande krav på mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och klimatskydd. Det är också betydelsefullt att handeln med utvecklingsländer utformas för att främja lokalt värdeskapande snarare än att ensidigt gynna europeiska intressen. Unionens handelspolitik får inte utgöra ett hinder för dessa länders rätt att stifta egna regler till skydd för miljö, djur och människor. Samtidigt ser jag ett behov av att EU minskar sina strategiska beroenden genom att bygga upp mer robusta, regionala och cirkulära försörjningskedjor. Investeringar i återvinning, energieffektivitet och förnybar energi är avgörande för att skapa en verkligt hållbar motståndskraft.

Avslutningsvis vill jag framhålla vikten av att småföretag och småproducenter inte lämnas utanför den industriella utvecklingen. EU:s konkurrenspolitik behöver anpassas så att även mindre aktörer kan delta på lika villkor och så att global handel inte tillåts ske på bekostnad av social och ekologisk hållbarhet.

Därmed föreslår jag att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

3. Kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass för EU – motiveringen (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Ställningstagande

Som det redogjorts för i detta utlåtande innehåller kommissionens konkurrenskraftskompass en långsiktig strategi för att stärka EU:s ekonomiska motståndskraft, produktivitet och innovationsförmåga. Syftet är att anpassa unionens politik till ett nytt geopolitiskt och ekonomiskt läge och säkerställa förutsättningarna för hållbar tillväxt. Den konkurrenskraftiga omställningen framhålls som en nyckel för att uppnå unionens gröna och digitala mål, samtidigt som investeringar i strategisk teknik och kompetensförsörjning prioriteras.

Jag välkomnar kommissionens övergripande ambitioner och anser att en starkare konkurrenskraft behövs för att Europa ska kunna möta omvärldens utmaningar. Samtidigt vill jag framhålla att konkurrenskraften behöver byggas på förenklingar, innovation och hållbara lösningar och inte på kortsiktiga lättnader eller politisk detaljstyrning. Regelförenklingar får inte heller utformas på bekostnad av tydlighet, rättssäkerhet eller höga miljö- och klimatambitioner. Mot bakgrund av det s.k. omnibuspaketet, som kommissionen har föreslagit, finns det skäl till oro eftersom fler av de föreslagna regellättnaderna riskerar att urholka befintlig miljö- och klimatlagstiftning.

Förenklingsarbetet bör inriktas på att skapa tydlighet, rättssäkerhet och minskad byråkrati, men utan att göra avkall på lagstiftningens syfte.

Jag anser att det är av största vikt att arbetet med att minska företagens regelbörda även omfattar förenklade tillståndprocesser för investeringar i grön teknik och innovation. Detta innefattar såväl energieffektivisering som utbyggnad av fossilfri elproduktion och cirkulära affärsmodeller. EU:s klimatpolitik bör vara ett konkurrensmedel – inte ett hinder – och därmed stärka snarare än försvaga företag som satsar på hållbara lösningar. Mot denna bakgrund ser jag positivt på kommissionens fokus på energiförsörjning och utfasning av fossila bränslen som en del av konkurrenskraftskompassen. En trygg, stabil och fossilfri energiförsörjning är avgörande för Europas industriella utveckling och ekonomiska motståndskraft. För att uppnå detta behövs investeringar i elnät, förnybar energi och energieffektivisering, samt förenklade tillståndprocesser och teknikneutrala lösningar. Det är särskilt viktigt att regelverket främjar decentraliserad elproduktion och underlättar elektrifiering i hela EU.

När det gäller strategiska beroenden anser jag att EU:s försörjningstrygghet bör stärkas genom diversifierade, transparenta och öppna värdekedjor och inte genom protektionism. Ett effektivt sätt att minska beroenden är att bredda tillgången till råvaror, energi och teknik genom frihandel och fördjupade partnerskap. Därför anser jag att EU:s handelspolitik fortsatt bör präglas av öppenhet, transparens och internationellt samarbete.

EU:s roll som global handelsaktör bör användas för att främja tillväxt, innovation och klimatsmarta lösningar. Frihandelsavtal spelar här en viktig roll, både för att säkra tillgången till viktiga resurser och för att stärka EU:s konkurrenskraft i en global ekonomi. Särskilt viktigt är att undanröja handelshinder för varor och tjänster som bidrar till den gröna omställningen. Handelspolitikens strategiska betydelse bör därmed stödja europeiska företags möjligheter att erbjuda hållbara lösningar internationellt och inte begränsa dem.

Vidare vill jag uppmärksamma behovet av att EU:s konkurrenspolitik inte snedvrids genom överdrivet statligt stöd. En fungerande inre marknad kräver konkurrensneutralitet och marknadsdrivna lösningar. En fortsatt uppmjukning av statsstödsreglerna riskerar att missgynna medlemsstater med sunda statsfinanser och hämma långsiktig effektivitet.

Avslutningsvis menar jag att en stärkt konkurrenskraft förutsätter en inkluderande strategi för små och medelstora företag samt tydliga satsningar på forskning, kompetensutveckling och företagsklimat – i hela Europa, även i landsbygds- och glesbygdsmiljöer.

Därmed föreslår jag att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

4. Kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass för EU – motiveringen (MP)

av Katarina Luhr (MP).

Ställningstagande

Som det redogjorts för i detta utlåtande innehåller kommissionens konkurrenskraftskompass en långsiktig strategi för att stärka EU:s ekonomiska motståndskraft, produktivitet och innovationsförmåga. Syftet är att anpassa unionens politik till ett nytt geopolitiskt och ekonomiskt läge och säkerställa förutsättningarna för hållbar tillväxt. Den konkurrenskraftiga omställningen framhålls som en nyckel för att uppnå unionens gröna och digitala mål, samtidigt som investeringar i strategisk teknik och kompetensförsörjning prioriteras.

Jag är i grunden positiv till att kommissionen söker en strategisk riktning för att stärka EU:s konkurrenskraft, men menar att omställningen till en hållbar och fossilfri ekonomi måste utgöra den främsta drivkraften i detta arbete. Den gröna omställningen är inte ett hinder för konkurrenskraft – den är dess främsta möjliggörare.

Samtidigt ser jag med oro på att flera av de aviserade initiativen inom ramen för konkurrenskraftskompassen präglas av ambitionen att förenkla regler snarare än att höja miljö- och klimatkraven. Förenklingar får inte användas som ursäkt för att sänka ambitionsnivån eller urholka nyss införda hållbarhetskrav. Särskilt anmärkningsvärt är att kommissionen föreslår undantag i tillbörlig aktsamhet och skjuter upp centrala delar av hållbarhetsrapporteringen, åtgärder som riskerar att skapa ojämlika konkurrensvillkor och minska trycket på nödvändig klimatomställning.

Jag välkomnar kommissionens fokus på energisäkerhet och fossilfri produktion, men ser en risk i att en teknikneutral ansats i praktiken försvagar incitamenten att fasa ut fossila bränslen. För att EU:s industri ska bli konkurrenskraftig på lång sikt krävs en tydlig riktning mot förnybar energi, elektrifiering och effektivisering. Jag menar därför att politiken bör prioritera lösningar som främjar sol, vind, lagringsteknik och nätutbyggnad – inte fortsatt beroende av fossila eller långsamma alternativ. Därtill anser jag att arbetet med att fasa ut ryska fossila bränslen behöver påskyndas, samtidigt som unionen bör säkerställa att alternativa lösningar inte leder till ökad import av fossila bränslen från andra tveklaktiga länder.

När det gäller handelspolitikens strategiska betydelse menar jag att politiken i högre grad behöver utformas i linje med Agenda 2030 och Parisavtalet. Det innebär att alla handelsavtal bör innehålla bindande krav på miljöskydd, klimatansvar och mänskliga rättigheter. EU:s globala inflytande bör användas för att främja hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning, inte för att låsa in länder i beroendestrukturer eller begränsa deras möjlighet att stifta ambitiösa miljölagar. EU:s handelspolitik bör därför utvecklas för att stärka utvecklingsländeras handlingsutrymme, särskilt när det gäller

möjligheten att förbättra råvaror och bygga upp lokal industri. En hållbar konkurrenskraft förutsätter att miljöhänsyn och mänskliga rättigheter integreras i varje del av EU:s ekonomiska strategi. Jag menar att EU ska ta ansvar för att motverka global exploatering genom att ställa höga hållbarhetskrav i alla led av värdekedjan.

När det gäller EU:s strategiska beroenden anser jag att unionen behöver minska sin sårbarhet genom att bygga mer hållbara och självförsörjande system, t.ex. genom att främja återvinning, resurseffektivitet och cirkulär ekonomi. Miljömässig och social hållbarhet måste stå i centrum för varje strategi som syftar till att minska importberoenden.

Avslutningsvis anser jag att EU:s industripolitik bör fokusera på att bygga upp framtidsbranscher, skapa gröna jobb och stärka lokal och regional omställning. För att nå dit krävs det långsiktiga spelregler, starka miljömål och en tydlig väg bort från fossilberoendet. I detta sammanhang spelar statligt stöd en viktig roll, särskilt inom områden där marknaden inte på egen hand levererar de investeringar som krävs. Jag anser att offentliga satsningar och riktade stöd kan fungera som avgörande verktyg för att accelerera den gröna omställningen, möjliggöra teknikutveckling och säkerställa att samhällsekonomiskt nödvändiga projekt blir verklighet. Det är därför angeläget att EU:s statsstödsregler tillåter flexibilitet för investeringar i hållbara lösningar där de privata incitamenten inte är tillräckliga.

Därmed föreslår jag att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Särskilt yttrande

Kommissionens meddelande om en konkurrenskraftskompass för EU (SD)

Tobias Andersson (SD), Josef Fransson (SD), Johnny Svedin (SD) och Angelica Lundberg (SD) anför:

Vi har i det föregående ställt oss bakom utskottets ställningstagande men vill i detta särskilda yttrande tydliggöra vår uppfattning när det gäller den s.k. gröna omställningen.

Vi anser att den gröna omställningen inte får drivas igenom på bekostnad av konkurrenskraften. För att säkerställa en hållbar och långsiktig omställning behöver politiken utformas så att företag kan ställa om utan att drabbas av ökade kostnader, försämrad lönsamhet eller minskad konkurrenskraft gentemot aktörer utanför EU. Att göra den gröna omställningen till en motor för konkurrenskraften riskerar att förskjuta politikens syfte från att hantera klimatutmaningar till att uppnå industripolitiska mål, vilket kan leda till ineffektiva styrmedel, ökad reglering och snedvridning av marknaden. Vi har därför motsatt oss den formulering som finns i regeringens framtagna ståndpunkt om meddelandet om att den gröna omställningen behöver utgöra en motor för konkurrenskraften. Regelverk och styrmedel bör i stället vara teknikneutrala och ge industrin möjlighet att välja de lösningar som bäst passar dess verksamhet, snarare än att ensidigt styra mot specifika teknologier eller energikällor.

BILAGA

Förteckning över granskade dokument

*Kommissionens meddelande En konkurrenskraftskompass för EU
(COM(2025) 30)*